

ห ลังจากทางสถานีวิทยุผู้ดีแห่งชาติ (สนช.) ได้ประชุมเพื่อพิจารณา “ร่างพระราชบัญญัติ(พ.ร.บ.) การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.” เมื่อวันที่ 11 ม.ค. 2562 ที่ประชุม สนช. ก็ได้ลงมติรับ

หลักการในวาระแรกแห่งร่าง พ.ร.บ.นี้ ด้วยคะแนนเห็นชอบ 170 เสียงงดออกเสียง 2 เสียง ไม่เห็นชอบไม่มี พร้อมทั้งมีการตั้งกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาจำนวน 21 คน กำหนดแปรญัตติภายใน 7 วัน ระยะเวลาการดำเนินงาน 45 วัน แล้วจากนั้นเมื่อวันที่ 16 ม.ค. ที่ผ่านมา หลังการประชุมกรรมาธิการฯ ก็มีการเปิดเผยว่า...กรรมาธิการได้ประชุมเพื่อจูนความเข้าใจให้ตรงกันเสียก่อนโดยพิจารณาเพียง 2-3 มาตราก่อน เพราะ พ.ร.บ.นี้มีเรื่อง “ความรับผิดชอบต่อ...” ก่อนข้างเยอะ ต้องดูว่าเกี่ยวข้องกับกลุ่มไหน?-อย่างไรบ้าง?...

ก็ต้องตามดูความคืบหน้ากฎหมายนี้กันต่อไป...

โดยเฉพาะกับประเด็น... “ความรับผิดชอบต่อ???”

ทั้งนี้ ก่อนที่ “พ.ร.บ.การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์” หรือที่มักจะเรียกกันง่าย ๆ ว่า “กฎหมายควบคุมขยะพิษ” ของประเทศไทยเราจะมึบตสรุปออกมาอย่างชัดเจนวันนี้ลองมา “มองกฎหมายลักษณะนี้ในระดับสากล” กันสักหน่อย ซึ่งกับเรื่องนี้-ประเด็นนี้...ก็มีเอกสารประกอบการเสวนาวิชาการเรื่อง “ขยะอิเล็กทรอนิกส์: จัดการอย่างไรให้ปลอดภัย?” ที่จัดตั้งแต่วันที่ 12 มิ.ย. 2558 ซึ่งเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นโดย ดร.สุจิตรา วาสนามดำรงดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ อ.ดร.ปเนต มโนมัยวิบูลย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดยส่วนหนึ่งก็มีหลักใหญ่ใจความที่นำพิจารณาในกรณี “ความรับผิดชอบต่อ...”

กรณี “ความรับผิดชอบต่อ...” ในเอกสารดังกล่าวนี้ โดยสังเขปคือ... แนวคิด “ความรับผิดชอบต่อที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต” หรือ “EPR (Extended Producer Responsibility)” นั้น แนวคิดนี้มี ปรากฏอยู่ในตัวบทกฎหมายและกฎระเบียบว่าด้วยการจัดการซากผลิตภัณฑ์หลายประเภทในต่างประเทศ ซึ่งแนวคิดหรือหลักการ EPR นี้ เป็นหลักของนโยบายสิ่งแวดล้อม ที่...

“เน้นการป้องกันตั้งแต่ต้นทาง”

...แน่นอนว่าป้องกันได้เช่นนี้ก็ย่อมจะดี

ในเอกสารยังมีการระบุไว้ว่า...ในปัจจุบัน หลายประเทศในโลก

‘มองสากล’ดูไทย?? ‘กฎหมายขยะพิษ’ หัวใจคือ‘รับผิดชอบ’

ได้นำหลักการ EPR ไปใช้เป็นพื้นฐานในการออกกฎหมายหรือระเบียบการจัดการซากผลิตภัณฑ์ ทั้งในส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งซากผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น บรรจุภัณฑ์ที่สิ้นค้าต่าง ๆ แบตเตอรี่ ยางรถยนต์ ซากรถยนต์ น้ำมันหล่อลื่น เป็นต้น ขณะที่จากการรวบรวมข้อมูลจากในเว็บไซต์ www.sagisepr.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่มีการติดตามการออกกฎหมายที่ใช้หลักการ “EPR” หรือ “ความรับผิดชอบต่อที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต” ทั่วโลก ก็พบว่า ปัจจุบัน (ณ ปี 2558) มีประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมจำนวน 59 ประเทศ ที่ได้มีการออกกฎหมายที่

เกี่ยวข้องกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ และมีจำนวนประมาณ 18 ประเทศ ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการพัฒนากฎหมายในลักษณะนี้ ตัวเลขดังที่ระบุนั้น ยังไม่รวมกฎหมายในระดับรัฐหรือมลรัฐ ซึ่ง (ณ ปี 2558) พบว่า ในสหรัฐอเมริกา มี 27 มลรัฐ จาก 50 มลรัฐ ที่ได้ ออกกฎหมายจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ส่วนในประเทศแคนาดา มี 9 รัฐ จาก 10 รัฐ ที่ได้ออกกฎหมายนี้ ซึ่ง ประเทศที่ได้มีการออกกฎหมายจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ นั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นประเทศในทวีปยุโรป เนื่องจากประเทศที่เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป (อียู) จะต้องออกกฎหมาย อนุวัติตามกฎหมายระเบียบ WEEE Directive ที่ประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545

จากการศึกษาทบทวนกฎหมายของประเทศเหล่านี้ พบว่า **กฎหมาย** ที่ออกมา ใช้หลัก “EPR” หรือ “ความรับผิดชอบต่อเพิ่มขึ้นของผู้ผลิต” ทั้งสิ้น เพียงแต่รูปแบบการบริหารจัดการอาจแตกต่างกันไป โดยจะ แบ่งเป็น 2 รูปแบบหลัก ๆ

กับ 2 รูปแบบ ที่ต่างก็ใช้หลัก “EPR” หรือ “ความรับผิดชอบต่อเพิ่มขึ้นของผู้ผลิต” คือ... 1. EPR เต็มรูปแบบ ที่กำหนดให้ผู้ผลิต และผู้นำเข้าบริหารจัดการทั้งหมด (ในที่นี้เรียกว่า “รูปแบบ Full EPR”) และ 2. EPR ที่ให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องจ่ายค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์

เข้ากองทุนของรัฐ และกองทุนฯ เป็นผู้บริหารจัดการ (ในที่นี้เรียกว่า “รูปแบบกองทุนของรัฐ”)

ในเอกสารดังที่กล่าวมาข้างต้นยังมีการยกตัวอย่างการใช้หลัก EPR ในกฎหมายด้านนี้ ใน 2 รูปแบบ โดยสังเขปคือ... ประเทศใน สหภาพยุโรป ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ รูปแบบ Full EPR โดยมีผลิตภัณฑ์ที่ควบคุมราว 10 กลุ่ม, ใน สหรัฐอเมริกา ไม่มีกฎหมายด้านนี้ระดับรัฐบาลกลาง แต่ก็มีกฎหมายระดับมลรัฐ ซึ่งยก ตัวอย่าง... แคลิฟอร์เนีย เป็น EPR ในรูปแบบกองทุนของรัฐ ขณะที่ มินนิโซตา จะเป็นรูปแบบ Full EPR, ประเทศ อินเดีย ก็จัดการเรื่อง นี้ในรูปแบบ Full EPR

สำหรับประเทศ ญี่ปุ่น รูปแบบการจัดการก็เป็นรูปแบบ Full EPR โดยรัฐบาลกลางประกาศรายชื่อประเภทผลิตภัณฑ์พื้นฐาน แต่รัฐท้องถิ่น ก็มีอำนาจที่จะเลือกกำหนดประเภทผลิตภัณฑ์ที่จะเก็บรวบรวมได้, ประเทศ เกาหลีใต้ เดิมทีนั้นได้เริ่มจากการมีมัดจำคืนเงิน แล้วภายหลังจึง ปรับเป็นรูปแบบ Full EPR ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 มีผลิตภัณฑ์ที่ควบคุม ประมาณ 11 ประเภท, ไต้หวัน รูปแบบการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ เดิม เริ่มจากรูปแบบ Full EPR แล้วปรับเป็นรูปแบบกองทุนของรัฐ โดยมี ผลิตภัณฑ์ที่ควบคุม 14 กลุ่ม และแม้แต่ประเทศ จีน ก็มีกฎหมายหลัก เรื่องนี้โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 ม.ค. 2554 ในรูปแบบกองทุนของรัฐ

ทั้งนี้ หันกลับมาดูที่ ไทย ทางกรมการวิสามัญพิจารณาร่าง “กฎหมายควบคุมขยะพิษ” หรือ “พ.ร.บ.การจัดการซากผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์”ระบุไว้ว่า... “พ.ร.บ.นี้มีเรื่อง ความรับผิดชอบต่อคนข้างเอะ”

ในที่สุดแล้ว “กฎหมายขยะพิษจะเป็นเช่นไร??”

“ความรับผิดชอบต่อ” จะแบบไหน??...รอดูกัน...